

Waar houdt aanstormend taalkundetalent zich mee bezig? Sterre Leufkens onderzoekt het – vanaf deze maand in samenwerking met Gaston Dorren.

Taal in de Vlaamse klas

Welke taal of welk dialect leerlingen onderling ook spreken, de leerkracht spreekt tegen iedereen Nederlands. Althans, in Nederland. In Vlaanderen ligt dat een stuk genuanceerder, ontdekte Steven Delarue in zijn promotieonderzoek.

Het beleid, en ook de verwachting van Vlaamse ouders, is dat de leraren Algemeen Nederlands (AN) spreken. Geen AN met een Hollands accent natuurlijk, maar de standaardtaal van de Vlaamse nieuwslezer. Alleen de praktijk is anders. Niet dat de leraren op dialect overschakelen – dat spreken veel scholieren niet eens meer, dus dat gebeurt maar zelden. Maar wat ze wel vaak gebruiken, is de zogeheten tussentaal, een vorm van Nederlands met veel typisch Vlaamse kenmerken, bijvoorbeeld *'ne voor een, noemen voor heten en ge zijt voor je bent*. Tussentaal staat in laag aanzien, maar intussen wordt ze veel gesproken – óók door de 82 leraren die Delarue hierover interviewde.

Aandacht opeisen

Waarom spreken die leraren dan geen AN in de klas? “Deels omdat ze het niet kunnen”, zegt Delarue. “AN is moeilijk.” En hij kan het weten: als universitair docent Nederlands volgde hij een jaar logopedie om van zijn West-Vlaamse accent af te komen en een keurig nieuwslezersaccent aan te leren. Maar de meeste leraren hebben daar geen tijd voor. “Bovendien blijft dat AN voortdurend je aandacht opeisen, terwijl je die hard nodig hebt om goed les te geven.”

En er is nog iets aan de hand: veel leerkrachten willen geen AN spreken. “Veel Vlamingen ervaren de standaardtaal nog steeds als iets wat ons uit het buitenland is opgedrongen. Ze zou niet authentiek zijn, niet ‘van ons’, maar afstandelijk en arrogant. Met tussentaal sta je volgens veel leraren dicht bij de leerling.” Er zijn dus allerlei redenen om geen standaardtaal te spreken. Maar intussen hechten veel Vlamingen wel sterk aan het AN, omdat dat de Vlaamse cultuur en identiteit van oudsher bescherming biedt tegen de Franstalige. “Dat ambigue is typisch Vlaams”, stelt Delarue.

Moeder

Een belangrijker doel dan perfecte beheersing van de standaardtaal, zo vinden veel leraren én Delarue, is ‘registervaardigheid’: de kunst om de taalvorm te kiezen die past bij de situatie. “Leerlingen moeten leren inschatten wanneer ze welke taalvariant kiezen, om te zorgen dat ze beoordeeld worden op wat ze zeggen, en niet op hóé.”

Delarue heeft die vaardigheid in de praktijk zelf ook hard nodig. Op zijn werk bij de gemeente Gent spreekt hij tussentaal tegen collega's. “Met AN ben ik in hun ogen die kerel van de

universiteit die net gedoctoreerd is. Maar tegen mijn moeder zal ik niets anders dan dialect praten. Je kunt als Vlaming niet de hele tijd standaardtaal praten, tenzij je het niet erg vindt dat je voor een bepaald bourgeoisie type versleten wordt.”

Goed, de hele tijd standaardtaal gebruiken kan dus niet, maar een Vlaming heeft het AN toch zeker nodig om het tot minister of wetenschapper te schoppen? “Niet per se. Als ik een lezing geef over Nederlandse taalkunde, ja, dan moet ik AN beheersen. En als je nieuwslezer wilt worden. Maar verder eigenlijk nauwelijks.”

Opwinden

Tussentaal neemt zo langzamerhand de maatschappelijke rol van het gesproken AN over, en wordt een soort ‘Algemeen Vlaams’. Brengt dat de onderlinge verstaanbaarheid van Nederlanders en Vlamingen in gevaar? “Men zegt van wel, hè, maar ik heb zelf de indruk van niet. We kijken minder naar elkaars televisie, maar tegelijkertijd duiken er steeds meer Nederlanders op in Vlaamse tv-programma's, en ik meen ook Vlamingen bij jullie. Dat leidt eigenlijk nooit tot verstaanbaarheidsproblemen. Het draait heel vaak om willen begrijpen.”

“Ik kan nog altijd perfect gesprekken voeren met Nederlanders, ook buiten formele situaties zoals dit interview. Ik moet alleen het geluk hebben dat Nederlanders tegen mij niet meteen in het Engels beginnen. Dat gebeurt vaak, zelfs als ze mij goed verstaan, en daar kan ik mij ongelooflijk over opwinden. Wat bij sommige Vlamingen de wil om Nederlanders te verstaan in de weg staat, zijn de oude clichés van arrogant, verwaand, noem maar op. Maar ik heb de indruk dat dat verbetert.” <

Foto: Eva Vloot

Steven Delarue onderzocht wat voor Nederlands Vlaamse leraren spreken.